

Richard Bach

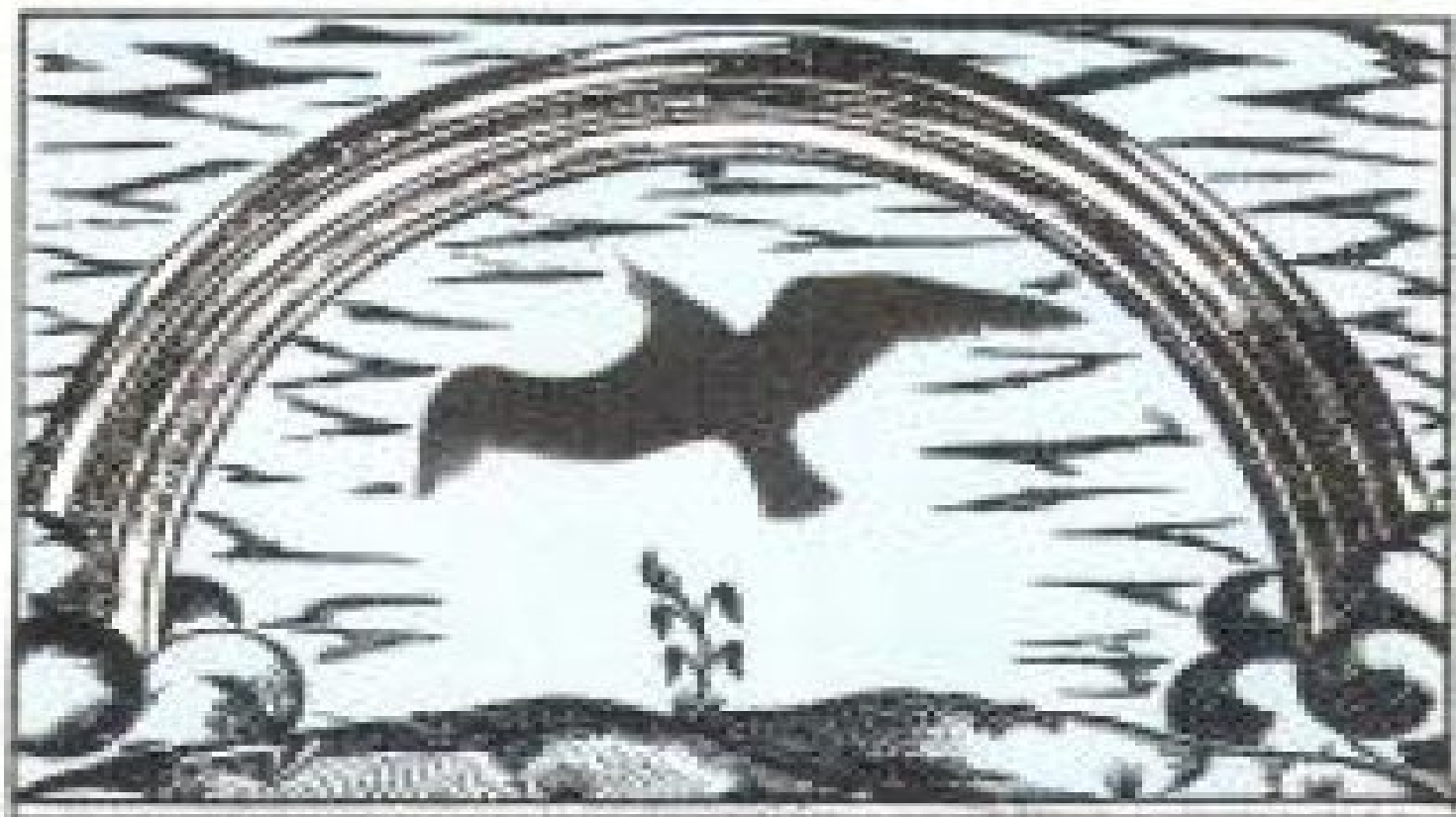

GALEB

JONATHAN

LIVINGSTON

Fotografije Russella Munsona

7. izdanje

Znanje

Sadržaj

[Naslovna](#)

[Umesto predgovora](#)

[I deo](#)

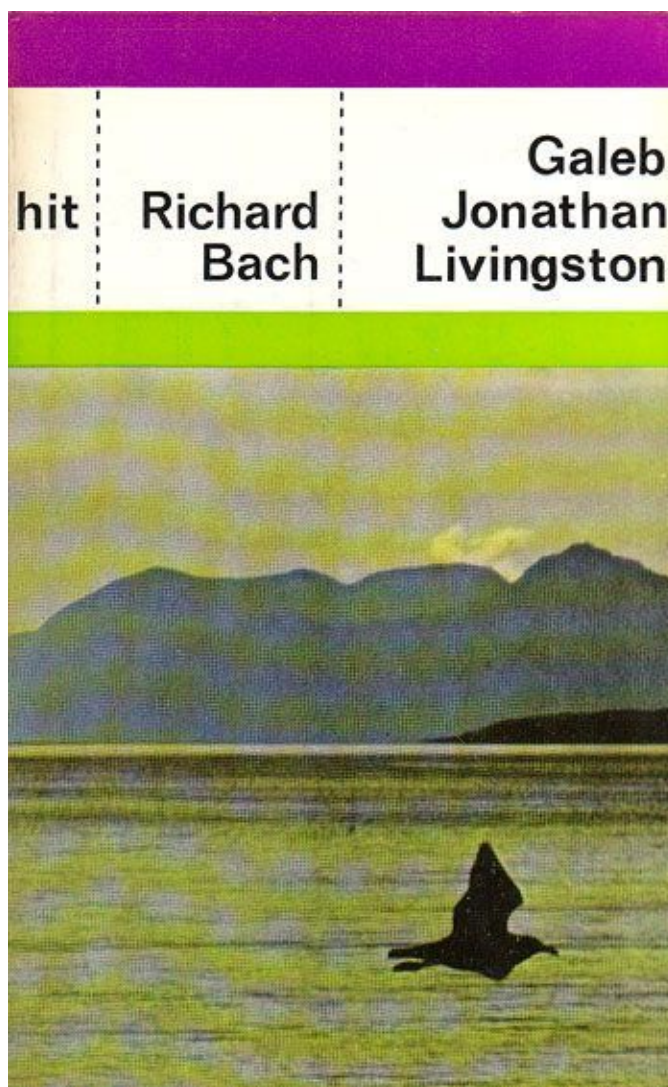
[II deo](#)

[III deo](#)

*"Jer, većinu galebova ne zanima let, već jelo.
A ovog galeba nije zanimalo jelo, već let.
Galeb Džonatan Livingston najviše je voleo leteti."*

UMESTO PREDGOVORA

Galeb Džonatan Livingston ("**Jonathan Livingston Seagull — a story.**") je naslov alegorijske pripovetke koju je napisao i godine 1970. objavio američki avijatičar i književnik Ričard Bah. To je moderna basna o individualnom duhovnom razvoju i o sukobu izuzetnog pojedinca sa mediokritetskom grupom, čiji je protagonist Džonatan Livingston, naizgled obični morski galeb koji ima strast za letenjem i visoke ali nepopularne ciljeve. Ovaj galeb je pobedio svoj strah od različitosti od drugih i poučio nas kako svako ima moć da se menja na bolje, da se usavršava i razvije do neslućenih granica samo ako to strasno želi i ako se zaista potruđi.

Radnja prati Džonatanove napore da postane savršen letač, što će posle peripetija i odbacivanja od matičnog jata - mase koja predstavlja glavnog antagonista - rezultirati njegovim blistavim prelaskom na drugačiji, znatno viši, pa i mistični nivo postojanja u odnosu na galebove od kojih je potekao.

Ova knjiga je našla brojnu publiku među sledbenicima hipijevske kontrakulture, postala bestseler, doživela bezbroj izdanja i osvojila milione čitalaca širom sveta. Prevedena je na niz jezika uključujući i srpskohrvatski a u bivšoj Jugoslaviji prvi put je objavljena pod naslovom "Galeb Jonathan Livingston" u legendarnoj ediciji Hit; Znanje, Zagreb; 1977.

Mile Perić

"GALEB DŽONATAN LIVINGSTON" Richard Bach

PRVI DEO

Bilo je jutro i mlado se sunce zlatasalo na namreškanoj površini mirnog mora.

Milju daleko od obale iz ribarskog čamca bacali su mamce - poziv Jutarnjem jatu širio se vazduhom, sve dok mnoštvo od hiljadu galebova ne nasrne otimajući se za komadiće hrane. Započe novi radni dan.

A onde, na pučini, potpuno sam, daleko od čamca i obale, vežbao je galeb Džonatan Livingston. Na visini od trideset metara pružio je svoje opnaste nožice i uzdigao kljun silno se upinjući da krilima izvede bolno težak okret izvijenog tela. Taj okret je značio da će leteti polagano, pa je usporavao let sve dok mu vetar nije postao šapat u lice, dok okean nije postao nepomičan pod njim. Stisnuo je oči da bi usmerio pažnju, zadržao je dah, napregnuo sve snage da izvede još samo... dva-tri... santimetra... tog... okreta... A onda mu perje zaleprša, on izgubi brzinu i padne.

Kao što znamo, galebovi ne znaju za nesigurnost u letu ni za gubljenje brzine. Gubljenje sigurnosti i brzine u vazduhu za njih je sramotno i nečasno.

Ali galeb Džonatan Livingston, ne stideći se, raširi krila i ponovi onaj isti drhtav težak okret - usporavajući sve više let, još jednom izgubi brzinu - jer nije bio obična ptica.

Većina galebova ne haje da nauči nešto više do osnove letenja - kako da stigne od obale do hrane i natrag. Jer, većinu galebova ne zanima

let, već jelo. A ovog galeba nije zanimalo jelo, već let. Galeb Džonatan Livingston najviše je voleo leteti.

Takav način razmišljanja, uvideo je, ne pridonosi popularnosti među pticama. Čak su i njegovi roditelji očajavali posmatrajući Džonatana kako provodi dane usamljen, uvežbavajući niske letove, eksperimentišući.

Nije mogao shvatiti zašto, na primer, pri udaljenosti od vode manjoj od polovine raspona svojih krila može ostati u vazduhu duže i s manje napora. Njegova sletanja nisu završavala uobičajenim pljuskanjem ispruženih nožica po površini vode, već dugačkim ravnim tragom što bi ga ostavljao za sobom kada bi dodirnuo površinu mora nogama čvrsto priljubljenim uz telo. Ali, kada je počeo sletati na obalu klizeći i ne odvajajući noge od tela i ostavljajući tako dug trag klizanja na pesku, njegovi su se roditelji užasavali.

- Zašto, Džone, zašto? - pitala ga je majka. - Zašto ti je toliko teško biti kao ostale ptice iz jata? Prepusti niske letove pelikanima i albatrosima. Što ne jedeš? Sine, sav si kost i perje!

- Nije važno što sam omršaveo, majko. Hoću samo da znam šta mogu u vazduhu, a šta ne, to je sve. Samo to hoću da znam.

- Slušaj, Džonatane - reče mu otac prilično nežno. - Zima tek što nije stigla. Neće više biti čamaca, a površinske će ribe zaroniti duboko. Ako već želiš učiti, proučavaj hranu i način kako možeš doći do nje. Nemam ništa protiv tvojih majstorija u vazduhu, ali znaš i sam da te to neće prehraniti. Ne zaboravi da letimo da bismo se prehranili.

Džonatan je poslušno klimnuo glavom. Nekoliko sledećih dana nastojao je da se vlada kao ostali galebovi; zaista se trudio, borio se i kričao s jatom oko gatova i ribarskih brodića i zaranjao za ostacima ribe i hrane. Ali to mu nekako nije uspevalo.

"Sve je to besmisleno" - mislio je namerno ispuštajući teško izborenu sardelu gladnom i ostarelom galebu što ga je pratio. "Sve ovo vreme mogao sam uvežbavati letenje. Toliko toga treba još naučiti!"

Nedugo zatim Džonatan se ponovo usamio. Učio je daleko na pučini, gladan i sretan.

Cilj mu je bila brzina, i već posle nedelju dana vežbanja znao je o brzini više nego ijedan živi galeb.

S visine od trista metara, zamahujući krilima najsnažnije što je mogao, munjevito se sunovratio ravno prema talasima. Tada je shvatio zašto galebovi ne zamahuju krilima pri strmom poniranju. Već za šest sekundi

postigao je brzinu od sto trideset kilometara na sat, brzinu pri kojoj krila gube sigurnost kod ponovnog penjanja.

To mu se dogodilo bezbroj puta. Uz svu opreznost, leteći na granici svojih mogućnosti, gubio je kontrolu pri velikoj brzini.

Uspinje se do visine od trista metara. Punom snagom leti ravno, zatim se okreće zamahujući krilima i strmo ponire. I svaki put bi mu levo krilo zatajilo i snažno bi se zaneo nalevo, te bi se desnim krilom izvukao, a onda bi se strelovito sunovratio nadesno.

Ni ovaj put nije bio dovoljno oprezan. Deset puta je pokušao i svaki put, dostigavši brzinu od sto trideset kilometara na sat, pretvorio bi se u nekontrolisanu i uskovitlanu gomilu perja i stropoštao se u more.

"Rešenje je u tome", razmišljao je dok se voda cedila sa njega, "da treba zadržati krila potpuno nepomična pri velikoj brzini - zamahivati samo do brzine od sto kilometara, a onda ih sasvim umiriti".

Pokuša još jednom s visine od šest stotina metara, zaroni u dubinu, istegne kljun nadole, raširi i stisne krila onog časa kad pređe brzinu od sto kilometara. Zahtevalo je to silnu snagu, ali je uspeo. Za deset sekundi dostiže brzinu od sto šezdeset pet kilometara na sat. Džonatan je postigao svetski rekord u brzinskom letu za galebove!

Ali, radost je bila kratkog veka. Onog trenutka kada se pokušao izviti, onog trenutka kada je promenio nagib krila - pri brzini od sto šezdeset pet kilometara oseti udar kao od eksplozije. Džonatan prsne usred vazduha i surva se u more, koje mu se učini tvrdo poput stene.

Bila se već spustila noć - kada se osvestio plutao je po mesečinom obasjanom okeanom. Krila su mu bila teška poput olova, ali je mnogo teže podnosio neuspeh. Priželjkivao je da ga breme neuspeha odvuče na dno i da se tako sve završi.

Ali, dok je lagano tonuo, odjekne u njemu neki čudan, nepoznat glas. "Što jest, jest. Ja sam galeb. Mogućnosti su mi ograničene. Da sam stvoren da besprekorno letim, imao bih navigacione karte umesto mozga. Da sam stvoren da letim velikim brzinama, imao bih sokolova kratka krila i hranio bih se miševima, a ne ribom. Otac je imao pravo. Moram zaboraviti ovu ludost. Moram odleteti natrag svome jatru i pomiriti se s onim što jesam, jadni, ograničeni galeb".

Glas umukne, a Džonatan se saglasi s njim. Noću je galebu mesto na obali. Zarekao se sam sebi da će ubuduće biti običan galeb. Svi će biti znatno sretniji.

Umorno se otisne od tamne vode i poleti prema obali iznad same vode, sretan zbog svega što je naučio o niskim letovima.

"Ali ne", pomisli. "Više nisam ono što sam bio, moram zaboraviti sve što sam naučio. Ja sam galeb kao i svaki drugi i leteću kao i ostali". Jedva se nekako popne na visinu od trideset metara, teško mlatarajući krilima, i udari prema obali.

Osećao se bolje posle odluke da bude kao i svi drugi galebovi iz jata. Više ga ništa neće terati da uči kao do sada, neće više biti ni prkosa ni neuspeha. Bilo je prijamo ne misliti ni na šta i leteti kroz mrak prema svetlima iznad žala.

Mrak! Onaj potmuli glas najavi uzbunu. Galebovi nikada ne lete po mraku!

Džonatan se nije obazirao na to. "Baš je lepo", mislio je. "Mesec i svetla trepere u vodi, isijavaju zrakaste odbleske kroz noć, i sve je tako mirno i blago..."

Sleti! Galebovi nikada ne lete po mraku! Da si stvoren da letiš po mraku, imao bi oči poput sove. Imao bi u glavi navigacione karte! Imao bi sokolova kratka krila!

Tu u noći, na visini nešto više od trideset metara, galeb Džonatan Livingston - zatrepta. Bol i odluka začas iščeznuše.

Kratka krila! Sokolova kratka krila!

"To je rešenje! Kakva sam bio budala! Potrebna su mi samo mala kratka krila, valja ih, dakle, presaviti i leteti samo vrhovima krila! Kratka krila!"

Uzdiže se do visine od šest stotina metara iznad površine tamnog mora, ne pomišljajući ni na trenutak na neuspeh ili smrt, uvuče prednje delove krila i priljubi ih uz telo i tako izloži vetru samo uzan pojas kratkih bodeža na vrhovima krila, pa zaroni strmo u dubinu.

Vetar mu je zaglušujuće hućao oko glave. Sto trideset kilometara na sat, sto šezdeset, dvesta dvadeset, i još brže... Pri brzini od dvesta šezdeset kilometara nije osećao opterećenje krila ni približno onako snažno kao nekad pri brzini od sto trideset kilometara. Sasvim blago skrenuvši vrhove krila, izvi se i sunu iznad talasa, nalik na sivo topovsko tane obasjano mesečinom.

Stisnu oči da se odbrani od vetra i obuze ga radost.

"Dvesta šezdeset kilometara na sat! I ništa! Ako se sunovratim s visine od hiljadu petsto metara, ko zna koliku bih brzinu postigao..."

Zaboravi svoje malopredašnje zavete, odnela ih je silina vetra. Čak se nije osećao kriv što je prekršio obećanje. Takva obećanja, uostalom, vrede samo za galebove što prihvataju svakodnevicu. Nekome ko je dotakao savršenstvo u učenju nisu potrebna slična obećanja.

Čim je sunce izišlo, galeb Džonatan Livingston ponovo je vežbao. S visine od hiljadu petsto metara ribarski čamci izgledalu su kao tačkice na mirnom plavom moru, a jato pri svom jutarnjem obroku izgledao je kao oblak uzvitlane prašine.

Bio je živ, jedva je primetno drhtao od oduševljenja, ponosan što je savladao strah. A onda je, bez velikih priprema, uvukao prednji deo krila, izbacio kratke, kose vrhove i sunovratio se pravo prema moru. Već na visini od hiljadu trista metara postigao je konačnu brzinu - vetar je, poput čvrstog zvučnog zida, onemogućavao dalje ubrzanje. Leteo je vratolomnom brzinom od trista devedesest šest kilometara na sat. Stegne ga u grlu pri pomisli da bi pri ovoj brzini s ispruženim krilima prsnuo i pretvorio se u milion sitnih komadića. Ali brzina je snaga, brzina je ushićenost, brzina je čista lepota.

Započe se izvijati na visini od trista metara. Vrhovi krila tresli su se i trepereli na strahovito snažnom vetru, a brodić i jato, što su mu bili baš na putu, titrali su i rasli meteorskom brzinom.

Nije se mogao zaustaviti. Nije znao ni kako da skrene pri ovakvoj brzini.

Sudar bi značio trenutnu smrt.

Zato zatvori oči.

Tog jutra, ubrzo posle izlaska sunca, galeb Džonatan Livingston prohuja posred Jutarnjeg jata brzinom od trista sedamdeset kilometara na sat, zatvorenih očiju, a vetar mu je žestoko fijukao u perje. Galeb sreće mu se ovaj put nasmešio - niko nije stradao.

Kad je ponovo uperio kljun prema nebu, još je jurio brzinom od dvesta osamdeset kilometara. Pošto je smanjio brzinu na četrdeset i najzad ispružio krila, brodić što se nalazio hiljadu dvesta metara ispod njega bio je kao tačkica na moru.

Likovao je. Krajnja moguća brzina! Galeb koji leti trista dvadeset šest kilometara na sat! Bio je to rekord, jedinstven, veliki trenutak u istoriji jata, trenutak koji označava početak novog razdoblja u Džonatanovom životu. Leteći prema svom usamljenom vežbalištu, savi krila, spreman za novi spust s visine od dve hiljade četiri stotine metara, i odluči da danas savlada skretanje.

Pomakom samo jednog perca sa vrha krila dva-tri santimetra u stranu, može se postići, shvati, glatko i široko skretanje pri vratolomnoj brzini. Međutim, pre toga je naučio, ako pri toj brzini pomakne više od jednog perca, zavrteće se poput puščanog taneta... i tako je Džonatan postao prvi galeb koji izvodi akrobatske letove.

Tog dana nije gubio vreme na razgovore s drugim galebovima - leteo je sve do sumraka. Otkrio je petlju, polagani valjak, leđni kovitlac i letenje na nož.

Kad se Džonatan pridružio jatu na obali, već se bila spustila noć. Bio je umoran i vrtelo mu se u glavi. Ipak je u svojoj ushićenosti izveo pri sletanju petlju, a trenutak pre nego što je dodirnuo tlo, valjak na razdele. "Kad saznaju", pomisli "za moj rekord, poludeće od sreće. Koliko je sad

život bogatiji! To je smisao života, a ne ono sumorno vucaranje do ribarskih čamaca i nazad! Možemo se izdići iz neznanja, možemo postati vešta, pametna i savršena bića. Možemo biti slobodni! Možemo naučiti leteti!”

Godine što su bile pred njim obećavale su sreću i zadovoljstvo.

Kada je sleteo na obalu, ugleda zbor galebova i učini mu se da su sakupljeni već duže vreme. Zapravo su ga čekali.

- Galebe Džonatane Livingstone! Stani u sredinu! - Reči Starešine zazvučale su izrazito svečano. Stajati u sredini značilo je ili veliku sramotu ili veliku čast. Na taj se način iskazivala čast vođama galebova. "Naravno", pomisli, "Jutarnje jato videlo je moj rekord. Ali ja ne želim počasti. Ne želim postati vođa. Samo želim podeliti s njima svoje otkriće i upozoriti ih na nove mogućnosti za sve nas". Stupio je napred.

- Džonatane Livingstone - oslovi ga starešina - stani u sredinu - na svoju sramotu, tako da te sva braća galebovi vide!

Kao da ga je neko tresnuo daskom po glavi. Kolena su mu zaklecala, perje mu se obesilo, a u ušima mu je šumelo. "Zar ja da stojim u sredini

na svoju sramotu? Nemoguće! A moj rekord? Oni to ne razumeju! To je zabuna, pogreška!”

- ...zbog svoje nepromišljene neodgovornosti - ozbiljni je glas odjekivao - zbog povrede dostojanstva i tradicije galebova...

Biti pozvan u sredinu zbog nekog sramnog čina značilo je biti odbačen iz društva galebova, prepušten samotničkom životu na Dalekim Hridima.

- ...Jednog ćeš dana, Džonatan Livingstone, shvatiti da se neodgovornost ne isplati. Život je neizvestan, i nepoznat, a mi smo stvoreni samo da jedemo i da opstanemo što duže možemo.

Galeb se nikad ne suprotstavlja zboru jata, ali Džonatan ipak digne glas:

- Neodgovornost? Braćo! - uzvikne. - Ko je odgovorniji od galeba koji pronade i sledi smisao i viši cilj života? Hiljadu godina mučimo se da dođemo do ribljih glava, a sad imamo razloga da živimo - da učimo, da otkrivamo i postanemo slobodni! Dajte mi priliku, dopustite mi da vam pokažem šta sam naučio...

Jato je stajalo nepomično, kao ukopano.

- Bratstvo je razvrgnuto - povikaše galebovi u jedan glas i jednodušno se oglušiše i okrenuše mu leđa.

Ostatak života Džonatan je proveo u samoći, ali je odleteo još mnogo dalje od Dalekih Hridi. Nije ga toliko bolela samoća koliko saznanje da njegova braća nisu htela poverovati u uzvišenost letenja; nisu hteli da otvore oči i vide.

Svakim je danom učio sve više. Naučio je da ponirući punom brzinom može dohvatiti vrlo retku i ukusnu ribu što se kreće u jatu tri metra ispod površine okeana - više mu nisu bile potrebni ribarski brodići ni ustajali hleb da bi preživeo. Naučio je da spava u vazduhu za vreme dugih noćnih letova, koristeći se vetrom što je dolazio s kopna i prelazeći tako po dvesta kilometara od zalaska do izlaska sunca. Vladajući savršeno samim sobom, leteo je kroz guste morske magle i penjao se iznad njih, do blistavog vedrog neba... dok su drugi galebovi stajali na zemlji i znali jedino za sumaglicu i kišu. Naučio je da se služi vetrovima u visinama da odleti duboko u unutrašnjost i onde se pogosti ukusnim kukcima.

Sve što je nekad želeo jatu, sad je činio sam za sebe; naučio je leteti i nije mu bilo žao cene koju je platio. Džonatan je otkrio da su dosada, strah i gnev glavni razlozi zbog kojih galebovi žive kratko, a budući da se svega toga oslobodio, poživeo je zaista dugo i lepo.

Stigli su uveče i ugledali Džonatana kako spokojno klizi po svom voljenom nebu. Dva galeba što su se pojavila tik uz njega bili su čisti poput zvezdanog sjaja zračeci blagošću i prijateljstvom u tamnim noćnim visinama. Ali najlepše od svega bio je njihov let, veština s kojom su vrhove svojih krila držali na određenom i stalnom razmaku od njegovih.

Bez reči, Džonatan ih podvrgne ispitu koji još nijedan galeb nije bio položio. Iskrivi krila i uspori let tako da se jedva micao u vazduhu. Dve blistave ptice uspore istovremeno let, bez po muke, ne udaljavajući se od njega. Umele su da lete sporo.

Zatim on presavije krila, obrne se i zaroni u dubinu brzinom od trista pedeset kilometara na sat. Oni se strmoglave s njim u besprekornoj formaciji.

Najzad se on istom brzinom izvi i polete gore izvodeći kosi polagani valjak. Oni su leteli uz njega smeškajući se.

On nastavi leteti u horizontali a posle nekoliko trenutaka zausti:

- Dobro - reče. Ko ste vi?

- Mi smo iz tvog jata, Džonatane. Mi smo tvoja braća. - Reči su zvučale snažno i mirno. - Došli smo da te povedemo još više, da te odvedemo kući.

- Nemam ja kuće. Nemam ni jata. Ja sam prognanik. I ja svoje ostarelo telo ne mogu podići još više od stotinu metara.

- Možeš, Džonatane, možeš. To si naučio. Završio si jednu školu, i sad je vreme da stupiš u drugu.

Džonatanu se učini da je taj trenutak pun razumevanja i svetlosti nosio u sebi celog života. Imaju pravo. On zna leteti, više, došao je trenutak da pođe kući.

Još jednom obuhvati pogledom nebo, ono prekrasno, srebrnasto prostranstvo gde je naučio tako mnogo.

- Spreman sam - reče na kraju.

I Džonatan Livingston, sa dva galeba sjajna kao zvezde, uzdigne se i nestane u sasvim tamnom nebu.

DRUGI DEO

"Ovo je, dakle, nebo," pomisli i licem mu preleti osmeh. Nije bilo baš dolično razglabati o nebu u trenutku kad se približavao njegovim dverima.

Napuštajući Zemlju i njene oblake, leteći sa dva blistava galeba pored sebe, primeti da i njegovo telo postaje sjajno kao njihovo. Istina, još je bio onaj isti mladi galeb Džonatan kakav je oduvek bio ispod zlaćanih očiju, samo mu se spoljašnji lik izmenio.

Telo kao da je ostalo galebovo, ali je sada mogao leteti mnogo bolje nego ikad pre. "Tako," mislio je, "sad ću s upola manje truda postići dvostruku brzinu, dvostruko veći uspeh od onog na Zemlji u svojim najboljim danima!"

Perje mu je blistalo poput brilijanata, a krila su mu bila poput savršeno glatkih pločica uglačanog srebra. Oduševljeno poče proučavati i ispitivati snagu svojih novih krila.

Pri brzini od dvesta sedamdeset pet kilometara na sat oseti da se približava najvećoj brzini koju je ikada postigao u horizontalnom letenju. Pri brzini od petsto pet kilometara shvati da leti najbrže što može, pa ipak beše malo razočaran. Znači da je i njegovo novo telo ograničeno. Iako je premašio svoj raniji rekord u horizontalnom letenju, znao je da bi iziskivao veliki napor da ga obori. "Na nebu" - pomisli - "ne bi trebalo biti ograničenja."

Oblaci se razmaknuše a pratioci mu doviknuše:

- Sretno sletio, Džonatane - i nestadoše.

Leteo je iznad mora, prema razvedenoj obali. Nekolicina galebova povremeno je uzletalo s hridi. Dalje, prema severu, na samom horizontu, letelo je još nekoliko galebova. Novi prizori, nove misli, nova pitanja. Zašto je tako malo galebova? Zašto sam odjednom ovako umoran? Nebo bi moralo vrveti od galebova! Galebovi ne bi smeli ovde biti pospani i umorni.

Gde je to već čuo? Sećanja iz života sa Zemlje polako su bleдела. Naravno, onde je naučio mnogo toga, ali su mu se pojedinosti nekako izmešale - sećao se mutno kako su se borili za hranu i kako je bio proteran.

Desetak galebova doleti s obale da ga pozdravi, ali ni jedan ne progovori ni reči. Samo oseti da mu je ovo novi dom i da je dobrodošao. Bio je to za njega veliki dan, ali se izlaska sunca više nije sećao.

Skrene prema obali udarajući krilima da bi se načas zaustavio, a zatim se lagano spusti na peščani žal. I drugi su galebovi sleteli, ali nijedan nije zamahnuo ni jednim percem svojih krila. Njihali su se na vetru široko ispruženih sjajnih krila, a onda nekako čudno promenili nagib perja, sve dok se ne zaustaviše, a u istom času dodirnuše tlo nogama. Bila je začuđujuća veština, ali je Džonatan bio suviše umoran da i sam pokuša. Čučeci na obali, i dalje bez reči, zaspi.

Sledećih dana Džonatan shvati da ovde može naučiti o letu isto onoliko koliko i u životu što ga je ostavio za sobom. Samo na drugi način. Ovde su galebovi mislili kao i on. Svaki od njih smatrao je najvažnijim u životu dostići i dotaknuti savršenstvo u onome što su najviše voleli - u letenju. Te veličanstvene ptice provodile su sate i sate uvežbavajući letove i usavršavajući akrobatiku u vazduhu.

Dugo Džonatan nije mislio na svet iz kog je stigao, svet u kome je njegovo jato živelo gluvo i slepo za lepotu i radost letenja, upotrebljavajući krila samo za borbu i traženje hrane. Ipak bi ga se kadkad setio, makar na trenutak.

Setio ga se i jednog jutra, dok se sa svojim instruktorom odmarao na žalu, posle uvežbavanja valjka na razdele iz leđnog položaja.

- Gde su ostali, Sulivane? - upita ga nemo, služeći se već sasvim lako telepatskim sporazumevanjem kakvim su se ovi galebovi služili umesto kreštanja i kričanja. - Zašto nas nema više? Onde odakle sam došao bilo je...

- ...na hiljade galebova. Da, znam. -Sullivan klimne glavom. - Odgovor je u tome što si ti, Džonatane, retka ptica, jedan među hiljadama

galebova. Svi smo mi prevalili dug put dok nismo stigli ovamo. Prelazili smo iz jednog sveta u drugi, koji se nije mnogo razlikovao od prethodnog, zaboravljajući odmah odakle smo stigli, ne razmišljajući gde hrlimo, ne misleći na sutra. Znaš li koliko smo života proživeli dok nismo shvatili da nam se život ne sastoji samo od hrane, borbe i premoći u jatu? Hiljadu života, Džone, deset hiljada! Pa još stotinu života dok nismo naslutili da postoji nešto što se zove savršenstvo, a onda još stotinu života dok nismo naučili da je svrha življenja u tome da otkrijemo to savršenstvo i da ga pokažemo drugima. Sada, naravno, vredi jednako pravilo za sve nas: biramo svoj idući svet prema onom što smo naučili u ovom. Ne naučiš li ništa, idući ti je život jednak sadašnjem, ista ograničenja i iste poteškoće koje treba savladati.

On raširi krila i okrenu se prema vetru.

- Ali ti, Džone - nastavi - ti si naučio sve odjednom i nisi morao proživeti hiljadu života da bi stupio u ovaj život.

Već idućeg trenutka ponovo su uzleteli i nastavili da vežbaju. Izvođenje valjka na razdele u formaciji bila je neobično teška jer, dok je leteo na leđima, morao je raditi sve obrnuto od onog što je radio njegov nastavnik.

- Pokušajmo još jednom - ponavljao je Sullivan. - Pokušajmo još jednom. - Na kraju reče: - Dobro. - I tada stadoše uvežbavati spoljašnju petlju.

Jedne večeri galebovi koji nisu pošli na noćno letenje ležali su na pesku, zamišljeni. Džonatan skupi hrabrost i priđe starešini koji je, kako mu neko reče, imao uskoro napustiti ovaj svet.

- Čjang... - oslovi ga plašljivo.

Stari ga galeb blago pogleda.

-Šta je, sinko?

Starešina je s vremenom postajao sve snažniji pa je sad leteo bolje od bilo kog galeba iz jata, jer je savladao sve veštine koje su drugi galebovi tek učili.

- Čjang, ovo nije nebo, zar ne?

Starešina se nasmešio na mesečini.

- Ti još učiš, Džonatan - reče naposletku.

- Šta će biti posle ovoga? Gde idemo? Zar nebo uopšte postoji?
- Ne, Džonatane, ne postoji. Nebo nije ni mesto ni vreme. Nebo je savršenstvo. - Zastade za trenutak pa reče:
- Ti letiš veoma brzo, zar ne?
- Pa... uživam u brzini - odgovori Džonatan, iznenađen, ali ponosan što je starešina to primetio.
- Dodirnućeš nebo, Džonatane, kad dostigneš savršenu brzinu. To ne znači leteti hiljadu kilometara na sat, ni milion, niti leteti brzinom svetlosti. Jer, svaki je broj ograničen, a savršenstvo nema granica. Savršena brzina, dete moje, znači biti onde.

Iznenada Čjang nestade, a u idućem trenutku pojavi se uz sam rub vode, dvadesetak koraka dalje. Onda se ponovo izgubi, ali se začas nađe pored Džonatanovog ramena.

- To me zabavlja - reče.

Džonatan se zbunio. Zaboravio je da ga upita za nebo.

- Kako to postižeš? Kako se tada osećaš? Možeš li daleko stići?

- Možeš otići bilo gde i bilo kada, samo ako želiš - objasni mu starešina.

- Ja sam bilo gde god i kad god sam poželeo. - Pogleda preko mora. - Čudno je to. Galebovi koji preziru savršenstvo radi putovanja, putuju polako i nikad ne stignu na odredište. Oni koji se odreknu putovanja radi savršenstva, mogu stići svuda, u tren oka. Zapamti, Džonatan! Nebo nije ni mesto ni vreme, jer su i mesto i vreme beznačajni. Nebo je...

- Možeš li me naučiti da tako letim? - Džonatan zadržti pri pomisli da će naučiti nešto novo.

- Naravno, ako želiš.

- Želim. Kada bi mogli početi?

- Odmah, ako hoćeš.

- Želim naučiti tako leteti - ponovi Džonatan, a oči mu zasijaše čudnim sjajem. - Reci mi šta moram da uradim.

Čjang je polako govorio i pomno posmatrao mladog galeba.

- Da bi odleteo bilo gde brzinom misli - reče - moraš početi od saznanja da si već stigao na željeno mesto...

Po Čjangovim recima, stvar je u tome da se oslobodiš osećanja da si sputan ograničenim telom kome je raspon krila metar i pet santimetara i da su ti mogućnosti tačno određene. Stvar je u tome da znaš da je tvoja prava priroda, savršena kao i neispisan broj, istovremeno svugde u vremenu i prostoru.

Džonatan je revnosno vežbao, od ranog jutra pre izlaska sunca pa do posle ponoći. Uz sav napor, nije naučio ama baš ništa novo.

- Ostavi se vere - Čjang mu je ponavljao. - Vera ti nije trebala dok si učio leteti, ne treba ti ni sada, kad želiš da shvatiš šta je letenje. To je jedno te isto. Pokušaj ponovo...

A onda, jednog dana, dok je zatvorenih očiju stajao na obali, koncentrišući se, Džonatan iznenada shvati šta mu je Čjang govorio.

- Pa to je istina! Ja jesam savršeni ga leb, bez ograničenja. - Oseti svu silinu sreće.

- Bravo - reče Čjang s prizvukom pobede u glasu.

Džonatan otvori oči. Stajao je sam sa starešinom na potpuno nepoznatoj obali - drveće se pružalo sve do ruba vode, a dva žuta sunca blizanca plovila su nebom.

- Konačno si shvatio - reče Čjang - ali još moraš usavršiti tu veštinu...
- Gde smo? - iznenadi se Džonatan.

Potpuno ravnodušan prema novoj okolini, starešina otkloni to pitanje.

- Očigledno na nekoj drugoj planeti sa zelenim nebom i sa dve zvezde umesto sunca.

Džonatan klikne od sreće i oglasi se prvi put otkako je napustio Zemlju.

- UPALILO JE!

- Naravno da je upalilo, Džone - objasni mu Čjang. - Uvek uspemo kad znamo šta radimo. Nego, da se vratimo na tvoju veštinu.

Kad su se vratili, mrak je već pao. Ostali galebovi su pratili Džonatana zlaćanim očima punim strahopoštovanja, jer su ga videli kako je nestao iz sveta u kome je bio prikovan tako dugo.

Ćutke je primio njihove čestitke, a onda reče:

- Ja sam novajlija! Početnik! Moram još mnogo toga da naučim od vas!

- Ne bih se složio, Džone - prekide ga Sullivan koji je stajao pored njega.

- Ti učiš bez straha, kao ni jedan od svih galebova koje sam video u deset hiljada godina.

Jato naglo utihne, a Džonatan se promeškolji od neugodnosti.

- Možemo početi od vremena, ako želiš - obrati mu se Čjang - i vežbati let u prošlost i budućnost. Tek posle to ga bićeš spreman da naučiš ono najteže, najmoćnije, ali i najzgodnije. Tada ćeš moći uzleteti i spoznati smisao dobrote i ljubavi.

Prošlo je mesec dana, možda i više. Džonatan je neobično brzo napredovao. Još dok je učio iz sopstvenog iskustva, bio je dobar i brz učenik, a sad, kada ga je podučavao starešina glavom, učio je i pamtio kao kakav aerodinamični pernati računar.

A onda, jednog dana, Čjang nestane. Sa svima je tiho razgovarao, savetovao ih da ne napuste učenje, vežbanje i nastojanje da spoznaju više o savršenom nevidljivom načelu života. Dok je govorio, perje mu je postajalo sve sjajnije i sjajnije, a na kraju je postalo tako blistavo da ga ni jedan galeb nije više mogao gledati.

- Džonatan - odjeknuše njegove poslednje reci - proučavaj i dalje ljubav!

Kad su ponovo otvorili oči, Čjanga više nije bilo.

Kako su dani prolazili, Džonatan je sve češće mislio na Zemlju s koje je došao. Da je tamo znao samo deseti, samo stoti deo onoga što je ovde naučio, koliko bi mu život više značio! Stajao je na pesku razmišljajući postoji li možda onde dole galeb koji pokušava da savlada ograničenja i otkrije smisao letenja izvan uobičajenog prikupljanja mrvica hleba sa brodića. Možda su prognali još nekoga zato što je rekao istinu jatu u lice. I što je Džonatan duže vežbao kako da bude dobar, i što je više proučavao pravu prirodu ljubavi, to je više težio da se vrati na Zemlju. Iako je njegova prošlost bila ispunjena samoćom, bio je stvoren da postane učitelj, te je i svoju ljubav iskazivao tako što je hteo preneti deo istine, koju je spoznao, galebu koji bi pokazao makar samo želju da tu istinu i sam spozna.

Sullivan, koji je znao da leti kao u mislima, te je i druge tome učio, izrazi mu svoju sumnju:

- Džone, ti si nekada bio prognan. Zar misliš da će te ptice tvoga jata hteti saslušati? Znaš li onu uzrečicu: Onaj ko leti najviše vidi najdalje. Galebovi koje si napustio čuče na zemlji, kriče i bore se među sobom. Oni su hiljadu kilometara udaljeni od neba - a ti bi hteo da ga odande vide! Džone, pa oni ne mogu videti ni vrhove svojih krila! Ostani ovde! Pomozi novim galebovima, onima koji su dovoljno visoko da vide ono što im želiš pokazati. - Utihne na trenutak, pa nastavi: Šta bi bilo da se Čjang vratio u svoje prethodne svetove? Šta bi danas bilo s tobom?

Poslednje pitanje ga uveri da Sullivan ima pravo. Galeb koji leti najviše vidi najdalje.

Džonatan je ostao i radio s pridošlicama koji su svi odreda bili pametni i učili. Ali pomisao da onde dole, na Zemlji, ipak postoji jedan ili dva galeba koji bi mogli sve to naučiti, nije ga nikako napuštala. Koliko bi tek on naučio da mu je Čjeng došao onog dana kada je isteran iz jata!

- Suli, moram se vratiti - reče naposletku. - Tvoji učenici vrlo dobro napreduju. Oni će ti pomoći oko pridošlica.

Sullivan uzdahne, ali mu se ne usprotivi.

- Nedostajateš mi, Džonatane - samo reče.

- Suli, zaboga - obrati mu se Džonatan prekorno - ne budi budalast! Šta mi to svakodnevno uvežbavamo? Kada bi naše prijateljstvo zavisilo od vremena i prostora, onda bismo, savladavši vreme i prostor, upropastili i naše bratstvo! Savladamo li prostor, ostaje nam samo OVDE. Savladamo li vreme, ostaje nam samo SADA. Zar ne misliš da će mo se na tom putu, između Sada i Ovde, ipak povremeno sretati?

Galeb Sullivan se i nehotice nasmeja.

- Ti luda ptico - reče blago. - Ako je iko kadar da pokaže nekome dole na zemlji kako se može videti na hiljadu kilometara, onda je to galeb Džonatan Livingston. - Zagleda se u pesak. - Zbogom, Džone, prijatelju moj!

- Zbogom, Suli! Do viđenja.

Tim recima se Džonatan oprostio i prenese u mislima među veliko jato galebova, na obalu nekog drugog vremena, i shvati s uvežbanom lakoćom da nije samo kost i perje, već ničim neograničen, savršen simbol slobode i leta.

Galeb Flečer Lind bio je još sasvim mlad, ali je već znao da jato nije nikad nikog tako oštro i nepravedno kaznilo kao njega.

"Baš me briga šta pričaju," mislio je ljutito, a pogled mu se sve više zamućivao dok se primicao Dalekim Hridima. "Kao da leteti znači samo mlatarati krilima od jednog mesta do drugog! To... to... može svaki komarac! Napaviš jedan mali valjak-bure oko starešine, onako od šale, a oni te izbace iz jata! Zar su slepi? Zar baš ništa ne vide? Zar nikako ne mogu da shvate kakvo će to biti slavlje kada zaista naučimo leteti?"

"Baš me briga šta misle. Pokazaći ja njima šta znači leteti. Biću pravi prognanik, ako baš tako žele. A posle će im biti žao..."

U glavi mu odjeknu nečiji glas, koji je bio vrlo blag, ali ga toliko uplašio da zaglavinja u vazduhu.

- Nemoj biti tako strog prema njima, galebe Flečer! Time što su te proterali nudili su sami sebi i jednoga će dana i sami to spoznati, jednoga će dana i sami videti ono što ti sad vidiš. Oprosti im i pomoz da im se otvore oči.

Dva-tri santimetra od njegovog desnog krila leteo je najsajjniji beli galeb na svetu, klizeći sasvim lako, ne pokrećući nijedno perce, brzinom koju je Flečer jedva mogao da prati.

Mlada ptica se potpuno zbuni.

- Šta se ovde događa? Jesam li lud? Ili mrtav? Šta je ovo?

Tih i miran glas ponovo se ispreplete s njegovim mislima, zahtevajući odgovor.

- Galebe Flečer, želiš li leteti?

- Da, ŽELIM LETETI!

- Flečer Lind, je li tvoja želja za letenjem toliko jaka da ćeš oprostiti jatu i da ćeš mu se ponovo vratiti kad naučiš, kako bi i njima pomogao da nauče?

Nije mogao da laže to čarobno vešto biće, ma koliko bio ponosan i povređen.

- Želim - reče tiho.

- Dakle, Fleče - nastavi sjajno stvorenje vrlo blagim glasom - počnimo horizontalnim letenjem...

TREĆI DEO

Džonatan je lagano kružio iznad Dalekih Hridi i posmatrao. Mladi i neobuzdani galeb Flečer bio je skoro savršen učenik. Bio je snažan, lagan i brz u vazduhu i, što je najvažnije, imao je vruću želju da nauči da leti.

Upravo u tom trenutku jedva vidljiva siva spodoba strelovito se penjala posle poniranja i proletela pored svog nastavnika brzinom od dvesta sedamdeset pet kilometara na sat. Zatim se sasvim neočekivano odlučio na još jedan kosi polagani valjak na šesnaest razdela, odbrojavajući glasno:

-...osam... devet... deset... vidiš-Džona-tane-gubim-brzinu... jedanaest... hteo-bih- se-zaustaviti-naglo-kao-ti... dvanaest ali-do-vraga-neću-uspeti... trinaest... posled-nja-tri-okreta... bez... četrnaest... u-u-uh!

Od besa i nezadovoljstva zbog neuspeha, Flečer nije uspeo izvesti sveću s padom u zvono. Pao je natraške, okrenuo se nekoliko puta i plahovito se bacio u obrnuti kovitlac da bi se na kraju, sav zadihan, povratio u horizontalni let trideset metara niže od svog nastavnika.

- Trošiš vreme sa mnom, Džonatane! Ja sam tupav! Glup sam! Pokušavam ponovo i ponovo, ali nikakve koristi od toga!

Džonatan ga pogleda i klimne glavom.

- Naravno da ne možeš uspeti kad se penješ tako teško. Flečer, izgubio si sedamdeset pet kilometara samo na pripremu! Uspon mora biti lak! Čvrst, ali lak, shvataš?

Sleti do mladog galeba.

- Pokušajmo sada zajedno, u formaciji. I pripazi malo na uspon. Ulazimo glatko i lagano...

Posle tri meseca Džonatan je imao još šest učenika, sve same prognanike što su došli sa željom da lete radi puke radosti letenja.

Ipak, bilo im je lakše savladati tehniku letenja nego shvatiti njegov pravi smisao.

- Svako od nas, u suštini, simbol Velikog Galeba, neograničen simbol slobode - govorio im je Džonatan kada su se uveče spuštali na obalu. - Pravilno letenje korak je bliže mogućnosti da izrazimo svoju pravu prirodu. Moramo odbaciti sve što nas ograničava. Radi toga uvežbavamo brzinsko i polagano letenje, akrobacije u vazduhu...

...A njegovi bi učenici zaspali iscrpljeni od napornog letenja. Voleli su da vežbaju jer je to bilo povezano s brzinom i uzbuđenjem, izazivalo im glad za znanjem što je rasla posle svakog novog časa letenja. Ali ni jedan od njih, pa čak ni galeb Flečer Lind, nije mogao verovati da let ideja može biti isto tako stvaran kao i let vetra i perja.

- Celo vaše telo, od vrha jednog krila do drugog - govorio im je Džonatan - nije ništa drugo nego vaša misao, u formi koja se može videti. Ne savladate li svoju misao, ne možete vladati ni svojim telom.

Ali, ma kako im je to pokušavao da objasni, sve je to zvučalo kao prijatno maštanje, a njima je bio potrebniji san.

Samo mesec dana kasnije Džonatan im reče da je došao trenutak da se vrate svom jatu.

- Nismo još spremni! - reče galeb Henri Calvin. - Oni ne žele da se vratimo! Mi smo prognanici! Ne možemo se prisiliti da idemo tamo gde nas ne žele, zar nije tako?

- Slobodni smo da pođemo gde želimo i da budemo ono što jesmo - odgovorio mu Džonatan, uzlete s peščanog žala i krenu na istok, prema staništu svog jata.

Među njegovim učenicima zavlada strepnja, jer se po zakonu jata prognanik ne srne nikada vratiti, a taj zakon nije niko prekršio u deset hiljada godina. Zakon je govorio: "Ostani!"; Džonatan je rekao: "Idi!" - i sada je bio već kilometar-dva daleko od obale. Ako budu još dugo čekali, Džonatan će se naći pred neprijateljski raspoloženim jatom potpuno sam.

- Mi se ne moramo pridržavati zakona jer ne pripadamo jatu, zar ne? - reče Flečer prilično samouvereno. - Osim toga, ako dođe do borbe, bićemo potrebni onde nego ovde.

I tako njih osmorica uputiše tog jutra sa zapada u formaciji dvostrukog romba, skoro pokrivajući jedan drugome vrhove krila. Doleteli su do žala, gde se sastajao zbor jata, brzinom od dvesta pedeset kilometara na sat; Džonatan je bio na čelu, Flečer je lagano klizio zdesna, a Henri Calvin se trudio da održi brzinu sleva. A onda u istoj formaciji, svi kao jedan, izvedoše polagani valjak nadesno... pa ravno... pa na leđa... pa... ravno, a vetar je fujkao oko njih.

Kričanje i kreštanje svakodnevnog života jata utihnu, kao odsečeno velikim nožem, i osam hiljada galebovih očiju posmatrali su netremice šta se dešava. Osam galebova počеше se pojedinačno naglo penjati, svaki izvede punu petlju, pa se u širokom krugu sasvim polagano spusti na peščani žal. Kad sleteše, galeb Džonatan iznese im svoje primedbe na letenje, mimo, kao da se ovakvi događaji dešavaju svaki dan.

- Kao prvo - započe osmehujući se kiselu - svi ste malko kasnili u priklučivanju... Misao sevne jatom poput munje. Ove su ptice prognanici! I vratile su se! A to... to se ne sme dogoditi! Flečerova predskazivanja o borbi rasplinula su se u opštoj pometnji.

- Pa dobro, prognanici su, to stoji - javi se jedan mladi galeb - ali, da mi je samo znati gde su naučili ovako da lete?

Tek posle sat vremena odjeknuše reči Starešine:

- Ne osvrćite se na njih. Galeb koji razgovara s prognanikom i sam će biti prognan. Galeb koji se divi prognaniku krši zakon jata.

U tom trenutku ptice okrenuše Džonatanu svoja siva pernata leđa, ali se on pravio da to ne primećuje. Nastavi podučavanje upravo iznad zbora jata i prvi put počē terati svoje učenike do samih granica njihovih mogućnosti.

- Galebe Martine - vikao je izdaleka - kažeš da si savladao nisko letenje! Poverovaću ti tek kada mi to dokažeš! LETI!

I tihi maleni galeb Martin Viliam, zatečen neočekivanom žestinom svog instruktora, na svoje veliko čudo, pokaže se pravim čarobnjakom u niskom letenju. Po laganom povetarcu uspeo je uzleteti s peska i vratiti bez ijednog zamaha krilima, samim nagibanjem perja.

Slično je bilo i s galebom Čarlsom Rolandom, koji je leteo nošen velikim planinskim vetrom na visini od sedam hiljada petsto metara, a zatim je sleteo sav modar od hladnog, retkog vazduha. Zbunjen i sretan, čvrsto je odlučio da sutra uzleteti još više.

Galeb Flečer, koji je najviše od svih voleo akrobacije, savladao je kosi polagani valjak na šesnaest razdela, a već sutradan je uz to izveo još jednu majstoriju. Perje mu je slalo bele odbleske sunčevog sjaja na žal odakle su ga pratili mnogi skriveni pogledi.

Sate i sate Džonatan je pratio svoje učenike leteći uz njih, pokazujući im i tumačeći, vodeći ih i bodreći često na još veće podvige. Leteo je s njima kroz noć i oluju, radi čiste zabave, dok je jato mrzovoljno stajalo dole, na kopnu.

Kada bi završili časove letenja, učenici bi se odmarali na pesku i slušali Džonatana sve pažljivije. Neke njegove ideje bile su lude i nikako ih nisu mogli razumeti, ali neke su bile dobre i razumljive.

Noću se, postepeno, stvarao nov krug slušalaca oko Džonatanovih učenika - krug znatiželjnih galebova koji su ga sate i sate slušali u mraku, pretvarajući se da ne vide jedan drugoga i razilazeći se pre svitanja.

Od povratka je prošlo mesec dana kada je prvi galeb iz jata prešao zabranjenu granicu i zamolio ih da ga nauče leteti. Zbog tog čina galeb Teren Lovel proglašen je izdajicom i prognanikom - i tako postao osmi Džonatanov učenik.

Sledeće im je noći prišao i galeb Kirk Majnard, krećući se nesigurno po pesku, vukući levo krilo za sobom, a na kraju je pao Džonatanu pred noge.

- Pomozi mi - reče sasvim tiho, samrtničkim glasom. - Želim više od svega naučiti leteti...

- Dobro, dođi - reče mu Džonatan.

- Otisni se od zemlje sa mnom, pa ćemo početi.

- Ali, ti me ne razumeš. Moje krilo. Ne mogu ga ni pomaknuti.

- Galebe Majnarde, slobodan si da budeš svoj, zaista svoj, ovde i sada, i ništa te u tome ne može sprečiti. To je zakon Velikog Galeba, to je jedini pravi zakon.

- Misliš da mogu leteti?

- Kažem ti samo da si slobodan.

Jednostavno i brzo, bez po muke, Kirk Majnard raširi krila i vinu se u tamni noćni vazduh. Neobično glasni krik s visine od sto pedeset metara prenu jato iz sna.

- Mogu leteti! Čujte me! MOGU LETETI!

Do izlaska sunca sakupilo se skoro hiljadu ptica. Stajale su u krugu oko učenika i znatiželjno posmatrale Majnarada. Ne hajući da li ih ko vidi, slušale su i upijale reči galeba Džonatana.

A on im je pričao o vrlo jednostavnim stvarima - kako je pravo svakog galeba da leti, kako je sloboda njihova prava priroda i kako sve ono što se ispreči toj slobodi treba odbaciti, bilo da je posledica propisa, praznoverja ili ograničenja ma koje vrste.

- Odbaciti - javi se glas iz mnoštva - zar i zakon jata?
  - Jedini je pravi zakon onaj što vodi do slobode - odgovori mu Džonatan. - Nema drugog zakona!
  - Kako možeš misliti da bismo i mi mogli leteti kao ti? - dopre i drugi glas, - Ti si posebno, obdarena i nadprirodna ptica, iznad svih ptica.
  - Pogledajte Flečera! Lovela! Čarls-Rolanda! Džudi Li! Zar su i oni posebne, obdarene i nadprirodne ptice? Ništa više nego svi vi, ništa više nego ja. Razlika je samo u tome, jedina razlika, što su oni shvatili šta zaista jesu i počeli to da sprovode u delo.
- Njegovi se učenici, svi osim Flečera, počеше meškoljiti od neprijatnosti. Nisu bili svesni da je to ono što čine.
- Skup se povećavao iz dana u dan, neki su dolazili da pitaju, neki da izraze divljenje, a neki da ih ismeju.

- U jatu se priča, ako nisi sin Velikog Galeba - reče Flečier Džonatanu jednog jutra, posle uvežbavanja brzinskog letenja - da si hiljadu godina is pred svog doba.

Džonatan uzdahne. "To je cena nesporazuma," pomisli. "Ili te proglase bogom ili vragom." - Šta ti misliš, Flečer? Jesmo li mi ispred svog doba?

Nastade dugo ćutanje.

- Pa, ovako letenje sigurno je postojalo oduvek i mogao ga je naučiti svako ko ga je želeo otkriti; to nema nikakve veze s vremenom. Mi smo, možda, nešto ispred onog što je uobičajeno. Ispred uvreženog shvatanja letenja.

- Da, tako nekako - složi se Džonatan okrećući se polako na leđa. - To nije ni upola tako loše kao biti ispred svog doba.

Dogodilo se to već iduće nedelje. Flečer je tumačio elemente brzinskog leta skupu novajlija. Upravo se izvijao posle poniranja s visine od dve hiljade metara, nalik na dugačku sivu traku što je vijorila nekoliko santimetara iznad žala, kad se jedno mladunče, otisnuvši se na svoj prvi let, ispreči baš na njegovoj putanji, dozivajući majku. U desetinki sekunde, da bi izbegao sudar, galeb Flečer Lind oštro skrenu udesno, brzinom većom od trista pedeset kilometara na sat, i udari o granitnu stenu.

Stena mu se učini kao gigantska, teška vrata što vode na drugi svet. Oseti silan strah i uzbuđenje i sve se zacrne kad udari, a onda zaplovi čudnim, čudnim prostranstvom naizmenično zaboravljajući, sećajući se i zaboravljajući, uplašen i tužan, i bese mu žao, silno žao.

Glas, sličan onom što ga je čuo kada je prvi put sreo Džonatana Livingstona, dopre do njega:

- Stvar je, Flečer, u tome da nastojimo savladati svoja ograničenja postupno i strpljivo. Let kroz stenu takođe je u programu, ali tek nešto kasnije.

-Džonatane!

- Poznat i kao sin Velikog Galeba - nadoveže njegov instruktor ravnodušno.

- Šta ti radiš tu? Stena! Zar nisam... nisam li mrtav?

- Hajde, Flečer, saberi se! Razmisli. Ali sad razgovaraš sa mnom, nemožeš biti mrtav, zar ne? Uspeo si samo da naglo i neočekivano promeniš nivo svesti. Sad možeš birati. Možeš ostati ovde i dalje učiti na ovom nivou - koji je, uzgred budi rečeno, mnogo viši od onog koji si napustio - ili se vratiti i nastaviti rad s jatom. Starešine su priželjkivale

nekakvu nesreću, ali ovo što si im ti priredio nadmašilo je sva njihova očekivanja.

- Želim se, naravno, vratiti jatu. Pa, tek sam započeo rad s novim skupom.

- U redu, Flečer. Sećaš li se šta smo govorili o telu, da nije ništa drugo osim sama misao?...

Flečer klimne glavom, raširi krila i otvori oči na podnožju hridi i ugleda celo jato oko sebe. Kad se pokrenu, razleže se zaglušujuće kričanje i štropot sitnog kamenja što se odronilo.

- Živ je! Živ je onaj koji je umro!

- Dodirnuo ga je vrhom krila! Povratio mu život! Sin Velikog Galeba!

- Ne, on to ne priznaje! On je vrag! VRAG! Došao je da uništi jato!

Četiri hiljade galebova, zaprepašteni onim što se desilo, izvikivalo je VRAG! Vrisak se širio, sličan olujnom morskom vetru. Staklenog pogleda, oštrog kljuna, primicali su mu se da ga satru.

- Hoćeš li da odemo, Flečer? - upita ga Džonatan.

- Ne bih imao ništa protiv...

U tili čas nađoše se zajedno, kilometar daleko, a kljunovi nasrnulih ptica okomiše se na prazno.

Džonatan reče:

- Zašto je najteže uveriti pticu da je slobodna i da to može sama sebi dokazati, samo ako malo vežba? Zašto je to tako?

Flečer je još malo žmirkao zbog promene prizora.

- Šta si uradio? Kako smo stigli ovamo?

- Rekao si da želiš pobeći od gomile, zar ne?

- Da, ali kako si...

- Kao i sve drugo, Flečer. Vežbom.

Do jutra je jato zaboravilo svoje bezumlje, ali Flečer nije.

- Džonatane, sećaš li se šta si jednom davno rekao o tome kako moramo voleti jato, vratiti mu se i pomoći mu da uči?

- Svakako.

- Ne razumem kako možeš voleti rulju koja te je malopre htela ubiti.

- Oh, Fleče, to se ne voli. Ne volimo mržnju i zlo, dabome. Treba učiti da se shvati istinski galeb, ono dobro u svakom galebu i pomoći im da i sami to vide u sebi. To je ljubav o kojoj sam ti govorio. Sasvim je zgodno kad prokljuviš u čemu je stvar.

- Sećam se, na primer, mladog i neobuzdanog galeba, Flečera Linda, tako se zvao. Upravo je bio proteran, spreman da se bori s jatom do poslednjeg daha, odlučan da stvori svoj pakao na Dalekim Hridima. A

danas, evo, umesto to ga gradi svoj raj, predvodeći celo jato na tom putu.

Flečer se okrene svom instruktoru, a u očima mu se pojavi trun straha.

- Zar da ih ja vodim? Kako to misliš? Pa, ti si instruktor ovde. Ne možeš nas napustiti.

- Ne mogu? Zar ne misliš da postoje i druga jata, dragi Flečeru, kojima je instruktor potrebniji nego vama, jer ste vi već nadomak svetlu?

- Zar ja? Džone, ja sam običan galeb, a ti si...

- ...jedinac Velikog Galeba, zar ne? - Džonatan uzdahne i pogleda prema pučini. - Tebi više nisam potreban. Moraš pronalaziti sebe, svaki dan po malo, istinskog, neograničenog galeba Flečera. On će biti tvoj instruktor. Tre ba da ga razumeš i da njime ovladaš.

Trenutak kasnije Džonatanovo telo zaleprša vazduhom, svetlucajući, i uskoro postade sasvim nevidljivo.

- Ne dopusti da šire glupe glasine o meni, niti da me proglase bogom. Jasno, Flečere? Ja sam galeb. Volim leteti, možda...

- DŽONATANE!

- Jadni Fleče! Ne veruj svojim očima. Njihove su mogućnosti ograničene. Gledaj pomoću razumevanja, istraži ono što već znaš i tada ćeš shvatiti kako se leti.

Svetlucanje prestade. Galeb Džonatan izčeznu u vazduhu.

Posle nekog vremena galeb Flečer vinu se do neba i nađe potpuno nov skup učenika što su jedva čekali svoju prvu lekciju.

- Za početak - obrati im se setno - morate znati da je galeb neograničen simbol slobode, oličenje Velikog Galeba, a vaše telo, sve do vrha krila, nije ništa drugo osim sama vaša misao.

Mladi su ga galebovi podrugljivo gledali. "Eh" mislili su "ovo baš ne zvuči kao uputstvo za petlju."

Flečer uzdahne i poče od početka.

- Hm, da... dakle, ovako - reče i pogleda ih kritički. - Počnimo od horizontalnog letenja.

Izgovori to, odjednom shvati da njegov prijatelj nije bio nimalo neprirodniji od njega.

"Nema granica, Džonatan?" - pomisli. "E, pa onda će uskoro doći vreme kad ću se iznenada pojaviti na tvojoj obali i pokazati ti kako se leti!"

Iako se trudio da bude strog prema svojim učenicima, u jednom ih trenutku Flečer ugleda onakvima kakvi su zaista bili - a to što je video

zaista je voleo.

"Nema granica, Džonatane?" - pomisli još jednom smešeći se. I tako započne njegova trka za znanjem.

KRAJ

